

Avizul Comitetului Economic și Social European privind venitul european minim și indicatorii sărăciei (aviz din proprie inițiativă)

(2014/C 170/04)

Raportor: **dl Georgios DASSIS**

Coraportor: **dl Seamus BOLAND**

La 14 februarie 2013, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Venitul european minim și indicatorii sărăciei

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 noiembrie 2013.

În cea de-a 494-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2013 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 155 de voturi pentru, 93 de voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Impactul social și economic negativ al crizei și lipsa reformelor structurale care alimentează sărăcia și excluziunea în Europa, într-un context caracterizat de îmbătrânirea populației, de creșterea fluxurilor migratorii și de accentuarea euroscepticismului, face extrem de urgentă necesitatea unei paradigme politice capabile să consolideze solidaritatea și valorile fundamentale ale acquis-ului social european.

În acest context, CESE:

1.2 consideră că, într-o conjunctură atât de critică, introducerea unui venit minim european va contribui la asigurarea coeziunii economice, sociale și teritoriale, la protejarea drepturilor fundamentale ale persoanei, la garantarea unui echilibru între obiectivele de ordin economic și cele de ordin social și la redistribuirea echitabilă a resurselor și a veniturilor;

1.3 subliniază că a avut loc o dezbatere importantă la nivelul organelor CESE și evidențiază nevoia urgentă de a garanta un venit minim corespunzător în Uniunea Europeană, prin intermediul unei directive-cadru având ca obiectiv combaterea eficace a sărăciei prin facilitarea integrării pe piața forței de muncă, după cum au solicitat Comitetul Regiunilor ⁽¹⁾ și diverse organizații de luptă împotriva sărăciei ⁽²⁾, și solicită Comisiei să întreprindă o acțiune concertată, ca răspuns la rezoluția Parlamentului European adoptată în 2011 ⁽³⁾;

1.4 solicită Comisiei să analizeze posibilitățile de finanțare a unui venit minim european, concentrându-se în special pe perspectiva creării unui fond european în acest sens;

1.5 solicită luarea mai multor măsuri prin care să se asigure îndeplinirea reală a obiectivelor Strategiei Europa 2020 în materie de ocupare a forței de muncă, de sărăcie și de excluziune socială. Printre aceste măsuri ar trebui să se regăsească: (1) urmărirea în continuare a obiectivelor orizontale în materie de ocupare a forței de muncă; (2) stabilirea unor obiective pentru nivelul de reducere a celor trei indicatori care alcătuiesc indicatorul sintetic al sărăciei și al excluziunii sociale; (3) stabilirea unor obiective secundare, la nivel european și național, pentru grupurile cu un risc de sărăcie superior celui al ansamblului populației – cum este cazul copiilor sau al familiilor monoparentale –, precum și pentru lucrătorii săraci; (4) o examinare a modului în care statele membre calculează nivelurile sărăciei și își stabilesc obiectivele naționale; (5) obținerea unei reconfirmări a angajamentului lor din partea statelor membre, astfel încât combinarea eforturilor depuse de fiecare dintre ele să permită atingerea obiectivului global al Uniunii Europene;

1.6 solicită evaluarea efectivă a impactului social al măsurilor cuprinse în programele naționale de reformă (PNR) și în rapoartele sociale naționale (RSN), precum și al pachetelor de măsuri de redresare financiară, astfel încât acestea să nu agraveze sărăcia sau excluziunea socială și în scopul asigurării unei participări mai ample a societății civile la elaborarea PNR și a RSN;

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Regiunilor privind Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale, JO C 166, 7.6.2011, p. 18. A se vedea p. 19, punctul 7.

⁽²⁾ ATD Lumea a patra, Rețeaua europeană a asociațiilor de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale (EAPM), Federația europeană a asociațiilor naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA), secțiunea europeană a organizației Emmaüs etc.

⁽³⁾ Rezoluția Parlamentului European din 15 noiembrie 2011 referitoare la Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale (2011/2052/INI) JO C 153E, 31.5.2013, p. 57–78.

1.7 reclamă o monitorizare mai bună a agravării sărăciei și a excluziunii sociale și solicită Comisiei ca, în cadrul evaluării pe care o desfășoară cu privire la programele naționale de reformă și la rapoartele sociale naționale, să propună recomandări specifice în materie de incluziune socială ori de câte ori este cazul și pentru fiecare țară în parte. Acestea ar trebui să fie aplicabile și în cazul statelor care fac obiectul unui program special de asistență din partea Comisiei Europene, a Băncii Centrale Europene și a Fondului Monetar Internațional;

1.8 subliniază faptul că a avea un loc de muncă decent reprezintă cea mai bună garanție în lupta împotriva sărăciei și excluziunii sociale și solicită Comisiei ca, în colaborare cu statele membre, în contextul Pactului pentru creștere economică și locuri de muncă, să ia măsuri de stimulare a creșterii, competitivității și creării de locuri de muncă; întâmpină cu satisfacție intenția comisarului Tajani de instituire a unui pact industrial, menit să consolideze acest sector european și potențialul său de creare de locuri de muncă;

1.9 subliniază în special cât este de important să sporească participarea la învățarea pe tot parcursul vieții a lucrătorilor, a șomerilor și a tuturor grupurilor sociale vulnerabile și să se îmbunătățească nivelul calificărilor profesionale și dobândirea de noi competențe, care pot conduce la o integrare mai rapidă pe piața forței de muncă, la creșterea productivității și la sprijinirea cetățenilor în găsirea unui loc de muncă mai bun.

2. Istoric

2.1 Venitul minim garantat (VMG) reprezintă un sprijin pentru venit care nu se bazează pe vărsarea de cotizații și care oferă o plasă de siguranță persoanelor care nu au dreptul la prestații de securitate socială ⁽⁴⁾. Fiind ultima soluție în fața sărăciei, acesta este indisolubil legat de dreptul la o viață demnă al persoanelor care nu au alte mijloace de a-și asigura venitul și al persoanelor aflate în grija lor ⁽⁵⁾. Nu trebuie să confundăm noțiunea de „venit minim garantat” cu cea de „salariu minim” stabilit prin convențiile colective sau de către legiuitor.

2.2 Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor (1989) ⁽⁶⁾ prevede, în cel de-al doilea alineat al articolului 10, dreptul la „prestații și resurse suficiente”, de care trebuie să beneficieze persoanele excluse de pe piața forței de muncă și lipsite de mijloace de subzistență suficiente.

2.3 Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2000), obligatorie din punct de vedere juridic, întrucât face parte integrantă din noul tratat de modificare a tratatelor constitutive, prevede că „demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată” (articolul 1) și că „pentru a combate marginalizarea socială și sărăcia, Uniunea recunoaște și respectă dreptul la asistență socială și la asistență în ceea ce privește locuința, destinate să asigure o viață demnă tuturor celor care nu dispun de resurse suficiente [...]” [articolul 34 alineatul (3)].

2.4 Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene [articolul 153 alineatul (1) litera (h)] permite Uniunii să legisneze pentru susținerea și completarea acțiunii statelor membre în ceea ce privește integrarea persoanelor excluse de pe piața forței de muncă. Printre cerințele de care Uniunea trebuie să țină seama în definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, clauza socială orizontală a acesteia (articolul 9) menționează în special un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, o protecție socială corespunzătoare și combaterea excluziunii sociale.

2.5 Recomandarea 92/441/CEE ⁽⁷⁾ încurajează statele membre să recunoască „dreptul fundamental al individului de a beneficia de resurse și asistență socială suficiente” și fiabile, să-și adapteze sistemul de protecție socială și să stabilească criterii comune de punere în aplicare, fără însă a defini o limită minimă a venitului la nivelul UE.

2.6 Recomandarea adoptată în 2008 de Comisie ⁽⁸⁾ recunoaște că sprijinul pentru un venit corespunzător constituie unul dintre cele trei componente ale incluziunii active, subliniind faptul că, în același timp, beneficiarii trebuie să fie disponibili pentru inserție pe piața forței de muncă, pentru formare profesională sau orice altă măsură de incluziune socială.

⁽⁴⁾ Celelalte politici din această categorie sunt: a) venitul universal de bază sau venitul de integrare, alocarea, cu caracter permanent, a unei sume predeterminate, care este vărsată la intervale regulate fiecărui cetățean adult, independent de situația sa economică sau socială sau de disponibilitatea acestuia de a lucra și b) impozitul pe venitul negativ, care se bazează pe noțiunea de rată marginală de impunere.

⁽⁵⁾ Hugh FRAZER și Eric MARLIER. *Minimum Income Schemes Across EU Member States* („Regimul venitului minim în diferite state membre ale UE”), raport de sinteză, Rețeaua de experți independenți în materie de incluziune socială din UE, Comisia Europeană, DG Ocuparea forței de muncă, Afaceri sociale și Egalitate de Șanse, octombrie 2009.

⁽⁶⁾ Comisia Comunităților Europene, „Carta drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor”, Luxemburg, Oficiul de Publicații Oficiale al Comunităților Europene, 1990.

⁽⁷⁾ Recomandarea 92/441/CEE Consiliului din 24 iunie 1992 privind criteriile comune referitoare la resursele și prestațiile suficiente în cadrul sistemelor de protecție socială, JO L 245, 26.8.1992, p. 46–48.

⁽⁸⁾ Recomandarea Comisiei din 3 octombrie 2008 privind incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața muncii [notificată cu numărul C(2008) 5737], JO L 307, 18.11.2008, p. 11–14.

2.7 Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale reprezintă un obiectiv prioritar al Strategiei Europa 2020, care a creat o „platformă europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale”⁽⁹⁾. Ea stabilește pentru prima oară un obiectiv de reducere a sărăciei și a excluziunii sociale, și anume o reducere cu cel puțin 20 de milioane de persoane până în 2020, pe baza aplicării a trei indicatori: riscul de sărăcie (definit ca fiind procentajul populației al cărei venit este situat sub nivelul de 60% din venitul mediu național), starea materială extrem de precară (situație în care o persoană se confruntă cu o lipsă de resurse, determinată pe baza unei liste predefinite de bunuri) și, în sfârșit, intensitatea foarte scăzută a muncii (adică faptul de a trăi într-o familie în care niciunul din membri nu lucrează)⁽¹⁰⁾. CESE a salutat acest angajament și a subliniat că politicile UE nu ar trebui să sporească riscul de sărăcie⁽¹¹⁾.

2.8 Fiind bazat pe reducerea cu un număr determinat de persoane, importantul obiectiv stabilit de Strategia Europa 2020 pentru reducerea sărăciei și excluziunii sociale diferă de abordarea aleasă în cazul altor obiective ale strategiei⁽¹²⁾, care sunt stabilite sub formă procentuală, ceea ce facilitează sarcina statelor membre de a realiza același obiectiv, procentual.

2.9 Statele membre sunt cele care hotărăsc modul în care își definesc obiectivele naționale, precum și abordările care vizează atingerea lor. Suma obiectivelor naționale rămâne însă cu mult inferioară cifrei de 20 de milioane de persoane vizate de Strategia Europa 2020: se estimează că există un decalaj de 5 până la 8 milioane între marele obiectiv al Strategiei Europa 2020 și suma obiectivelor naționale⁽¹³⁾. În plus, multe programe naționale de reformă nu sunt suficient de clare cu privire la modul în care va fi atins obiectivul în materie de sărăcie și nu conțin măsuri de incluziune socială corespunzătoare⁽¹⁴⁾. Țările care beneficiază de asistență specială din partea Comisiei Europene, a Băncii Centrale Europene sau a Fondului Monetar Internațional nu sunt obligate să prezinte programe naționale de reformă specifice⁽¹⁵⁾: acestea nu trebuie să raporteze decât în conformitate cu cerințele fiecărui memorandum de înțelegere; or, acestea nu conțin măsuri în vederea reducerii sărăciei sau a excluziunii sociale.

2.10 În rezoluția sa din 2010, Parlamentul European⁽¹⁶⁾ invită statele membre să introducă sisteme care să asigure un venit minim echivalent cu 60% din venitul median și solicită ca UE să facă recomandări mai energice în acest domeniu, iar în rezoluția din 2011⁽¹⁷⁾, solicită Comisiei să lanseze o consultare privind posibilitatea adoptării unei inițiative legislative privind un venit minim adecvat.

3. Sărăcia, excluziunea socială și șomajul în UE

3.1 CESE recunoaște că sărăcia constituie o încălcare a drepturilor omului, ceea ce face cu atât mai necesare eforturile suplimentare pentru atingerea obiectivelor stabilite la articolul 3 alineatul (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană, și consideră că eradicarea sărăciei este o provocare la scara întregii Europe.

⁽⁹⁾ „Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii”, COM(2010) 2020 final, Bruxelles, 3.3.2010.

⁽¹⁰⁾ Împreună, acești trei indicatori definesc un grup țintă global de persoane „expuse riscului de sărăcie sau excluziune”, ceea ce înseamnă că este suficient ca o persoană să îndeplinească oricare dintre criterii pentru a fi încadrată în această categorie și că ea este calculată numai o singură dată.

⁽¹¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale: un cadru european pentru coeziunea socială și teritorială” COM(2011) 758 final JO C 248, 25.8.2011, p. 130–134.

⁽¹²⁾ În domeniul ocupării forței de muncă, al învățământului, al schimbărilor climatice, al cercetării și dezvoltării, obiectivele sunt stabilite sub formă procentuală, ceea ce permite statelor membre să-și fixeze obiective naționale similare, în formă procentuală.

⁽¹³⁾ Comisia Europeană, „Raport privind evoluția ocupării forței de muncă și a situației sociale în Europa”, 2012.

⁽¹⁴⁾ Frazer, Hugh și Marlier, Eric, 2011. *Assessment of Progress towards the Europe 2020 social inclusion objectives: Main Findings and Suggestions on the Way Forward* („Evaluarea progreselor înregistrate în îndeplinirea obiectivelor de incluziune socială ale Strategiei Europa 2020: principalele constatări și propuneri cu privire la calea de urmat”), Rețeaua experților independenți în domeniul incluziunii sociale din UE, Bruxelles, Comisia Europeană.

⁽¹⁵⁾ Comisia Europeană, *Guidance for the National Reform Programmes* (Ghid privind programele naționale de reformă), 18 ianuarie 2012.

⁽¹⁶⁾ Rezoluția Parlamentului European din 20 octombrie 2010 referitoare la rolul venitului minim în lupta împotriva sărăciei și în promovarea unei societăți incluzive în Europa (2010/2039(INI)), JO C 70E, 8.3.2012, p. 8–18.

⁽¹⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 3.

3.2 Începând din 2008, în multe țări, criza și lipsa reformelor structurale au determinat o creștere a riscului de sărăcie și de excluziune socială și de pe piața forței de muncă ⁽¹⁸⁾: cele mai recente cifre publicate de Eurostat ⁽¹⁹⁾ confirmă faptul că 24,2% din populația UE, adică 119,7 milioane de persoane, sunt expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială ⁽²⁰⁾. În 2011, acest nivel a crescut în 19 țări, iar între 2008 și 2011, numărul persoanelor care se confruntau cu sărăcia sau cu excluziunea socială a crescut cu 4 milioane. Cei trei indicatori care compun „riscul de sărăcie și de excluziune socială” s-au înrăutățit de asemenea din 2008 și până în prezent: acum valorile sunt de 17% pentru riscul de sărăcie, 9% pentru precaritatea materială severă și de 10% pentru persoanele care fac parte din familii cu o intensitate foarte scăzută a muncii. În multe țări, săracii devin încă și mai săraci ⁽²¹⁾.

3.3 Cu o rată de 27,1%, copiii (sub 18 ani) se numără printre grupurile cu un risc mai mare de sărăcie sau de excluziune socială decât populația în ansamblul său ⁽²²⁾. În unele țări, rata riscului de sărăcie este relativ ridicată pentru persoanele în vârstă de peste 65 de ani ⁽²³⁾.

3.4 Decalajele dintre venituri și inegalitățile sociale sunt în creștere în fiecare stat membru, precum și între state și regiuni, fiind serios agravate ca urmare a crizei ⁽²⁴⁾. De asemenea, grupurile de populație care erau deja defavorizate înainte de criză sunt încă și mai defavorizate în prezent ⁽²⁵⁾.

3.5 Criza aduce la suprafață noi forme ale sărăciei precum lipsa de adăpost, sărăcia energetică, excluziunea financiară (lipsa accesului la serviciile bancare de bază și la credite) și îndatorarea excesivă a familiilor, expunerea la riscuri sociale fiind mai mare în cazul femeilor decât al bărbaților. În același timp, grupurile de populație cele mai vulnerabile, precum persoanele în vârstă (în special persoanele foarte în vârstă și femeile în vârstă), persoanele cu handicap, cele afectate de boli cronice grave, familiile monoparentale, familiile cu venituri reduse, precum și imigranții și anumite minorități naționale (de exemplu, romii) sunt afectate în mod disproporționat de multiple forme de privațiune.

3.6 În Uniunea Europeană, ocuparea forței de muncă și situația socială sunt la cote critice. Șomajul crește nestânjenit, afectând, în ianuarie 2013, 26,2 milioane de persoane, adică 10,8% din populația activă a Uniunii (și 19 milioane de persoane, adică 11,9% din populație, în zona euro), în timp ce sănătatea economică a gospodăriilor este alarmantă ⁽²⁶⁾. Șomajul în rândul tinerilor a atins niveluri record în întreaga Uniune Europeană: 23,6% dintre tinerii de vârstă activă sunt șomeri și tind să rămână în această situație pe perioade din ce în ce mai îndelungate.

3.7 CESE este extrem de preocupat de numărul din ce în ce mai mare de lucrători săraci, generat, printre altele, de înmulțirea locurilor de muncă precare și de salariile mici. În 2011, 8,9% din persoanele cu un loc de muncă trăiau sub pragul sărăciei și reprezentau o treime din numărul total de adulți de vârstă activă amenințați de sărăcie ⁽²⁷⁾.

4. Observații generale

4.1 În diferite avize ale sale ⁽²⁸⁾, CESE s-a exprimat cu privire la teme care privesc direct sau indirect venitul minim și sărăcia, făcând recomandări în acest sens. Observațiile și recomandările pe care le-a făcut în 1989 ⁽²⁹⁾ sunt în acest moment extrem de urgente, având în vedere efectul extrem de prejudiciabil al crizei. Comitetul susține în special Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale, considerând că metoda deschisă de coordonare și clauza socială orizontală pot contribui la asigurarea venitului minim și la combaterea sărăciei și a excluziunii sociale.

⁽¹⁸⁾ Document de lucru al serviciilor Comisiei, *Evidence on Demographic and Social Trends. Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy* („Date privind tendințele demografice și sociale. Contribuția politicilor sociale la incluziune, la ocuparea forței de muncă și la economie”), SWD(2013) 38 final, prima parte.

⁽¹⁹⁾ Eurostat, 2013. *Headline Indicators* (Indicatori-cheie): t2020_50, t2020_51, t2020_52, t2020_53, actualizare la 3 octombrie 2013.

⁽²⁰⁾ Ratele cele mai ridicate se înregistrează în Bulgaria (49%), în România și în Letonia (40% în ambele țări), în Lituania (33%), în Grecia și în Ungaria (în ambele cazuri 31%), precum și în Italia (28,2%).

⁽²¹⁾ Comisia Europeană, *Social Europe: Current Challenges and the Way Forward, Annual Report of the Social Protection Committee* (2012) („Europa socială: provocări actuale și calea de urmat” – Raport anual al Comitetului pentru protecție socială).

⁽²²⁾ A se vedea nota de subsol nr. 18.

⁽²³⁾ Ibid.

⁽²⁴⁾ Confederația Europeană a Sindicatelor (CESE, Institutul Sindical European (ISE), *Benchmarking Working Europe* („Decalaje din Europa muncitoare”), 2013.

⁽²⁵⁾ Eurofound, *Quality of Life in Europe: Impacts of the Crisis, 3rd European Quality of Life Survey* („Calitatea vieții în Europa: efectele crizei – A 3-a anchetă privind calitatea vieții”), Luxembourg, 2012.

⁽²⁶⁾ Comisia Europeană, *EU Employment and Social Situation Quarterly Review* – martie 2013.

⁽²⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 21.

⁽²⁸⁾ A se vedea: JO C 44, 11.2.2011, p. 23-27; JO C 166, 7.6.2011, p. 18-22; JO C 24, 28.1.2012, p. 35-39; JO C 318, 23.12.2009, p. 52-56; JO C 48, 15.2.2011, p. 57-64; JO C 44, 11.2.2011, p. 90-98; JO C 44, 11.2.2011, p. 34-39; JO C 318, 29.10.2011, p. 43-49; JO C 132, 3.5.2011, p. 26-38; JO C 128, 18.5.2010, p. 10-17.

⁽²⁹⁾ JO C 221, 28.8.1989, p. 10-15.

4.2 Necesitatea urgentă de a instaura un regim al venitului minim a fost subliniată cu ocazia audierii publice⁽³⁰⁾ organizate de CESE la momentul redactării avizului său, care a reunit experți și personalități angajate în vederea unei reflecții privind îmbunătățirea modului de evaluare a sărăciei și dificultățile care trebuie depășite pentru adoptarea unui regim european privind venitul minim.

4.3 Sărăcia⁽³¹⁾ și excluziunea socială prezintă un caracter multidimensional care necesită o dimensiune socială consolidată în guvernanta europeană: politicile macroeconomice sustenabile din punct de vedere social sunt o condiție prealabilă indispensabilă pentru ieșirea din criză și pentru coeziunea socială. Persistența sărăciei și a excluziunii sociale are un impact negativ asupra economiei întrucât micșorează venitul disponibil și cererea, slăbesc competitivitatea și pun presiuni asupra bugetelor naționale.

4.4 În această privință, CESE este convins de nevoia de reevaluare a priorităților și a politicilor, în special a politicilor monetare – inclusiv a Pactului de stabilitate și de creștere –, a politicilor în domeniul concurenței și al comerțului exterior, precum și a politicilor bugetare și fiscale.

4.5 CESE salută pachetul actualizat de măsuri privind investițiile sociale, din 20 februarie 2013⁽³²⁾, care invită statele membre să conceapă sisteme de ajutor pentru venit eficiente și adecvate, ținând seama de nevoile sociale constatate pe plan local, regional și național, și să stabilească bugete de referință, însoțite de o listă a bunurilor și serviciilor necesare unei familii de mărime și componență date, care să îi permită să trăiască la un anumit nivel de bunăstare și care să fie însoțite de estimarea cheltuielilor lor lunare sau anuale.

4.6 CESE încurajează Comisia să accelereze punerea în practică a promisiunii sale⁽³³⁾ de a susține acțiunea statelor membre prin monitorizarea reformelor în vederea unei incluziuni active, prin dezvoltarea unei metodologii pentru bugetele de referință și prin monitorizarea caracterului adecvat al ajutorului pentru venit, utilizând bugetele de referință menționate mai sus, de îndată ce se va încheia elaborarea acestora în colaborare cu statele membre.

4.7 Comitetul este ferm convins că cea mai bună cale de reducere a sărăciei și de evitare a excluziunii sociale este reluarea creșterii, a stimulării competitivității și crearea unor condiții-cadru favorabile pentru întreprinderile europene (de exemplu, prin evitarea sarcinilor administrative excesive și prin garantarea accesului la finanțare), pentru ca acestea să se poată extinde și să creeze locuri de muncă pentru persoane cu competențe corespunzătoare.

4.8 Comitetul subliniază nevoia de a acorda o importanță deosebită învățării pe tot parcursul vieții ca instrument de bază pentru combaterea sărăciei și a excluziunii sociale, stimulând capacitatea de inserție profesională și accesul la cunoaștere și la piața forței de muncă. Este important să sporească participarea la învățarea pe tot parcursul vieții a lucrătorilor, a șomerilor și a tuturor grupurilor sociale vulnerabile și să se îmbunătățească nivelul calificărilor profesionale și dobândirea de noi competențe, care pot conduce la o integrare mai rapidă pe piața forței de muncă, la creșterea productivității și la sprijinirea cetățenilor în găsirea unui loc de muncă mai bun.

4.9 CESE este în favoarea unei abordări integrate a antreprenoriatului social, cu resurse mai mari pentru Fondul european de antreprenoriat social și un cadru juridic și administrativ îmbunătățit pentru promovarea întreprinderilor din sectorul economiei sociale, care pot combate sărăcia prin rolul lor de vectori ai creșterii, ai inovării și ai ocupării forței de muncă.

4.10 CESE salută recenta Recomandare privind sărăcia în rândul copiilor⁽³⁴⁾, însă regretă că expunerea continuă a unui număr atât de mare de copii la riscul de sărăcie transmis între generații scoate la iveală neajunsurile politicilor actuale.

⁽³⁰⁾ 28 mai 2013, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.events-and-activities-european-minimum-income>.

⁽³¹⁾ Indicatorul privind riscul de sărăcie sau excluziune socială conține trei elemente: riscul de sărăcie, starea materială extrem de precară și indicatorul referitor la o intensitate foarte scăzută a muncii.

⁽³²⁾ Comunicarea Comisiei COM(2013) 83 din 20 februarie 2013, intitulată „Către investiții sociale pentru promovarea creșterii și coeziunii – inclusiv implementarea Fondului social european pentru perioada 2014-2020”, înlocuită pentru versiunea franceză cu corrigendum-ul COM(2013) 83 final/2 din 2 iulie 2013. Pachetul de măsuri privind investițiile sociale include și o recomandare intitulată „Investiția în copii: ruperea cercului vicios al defavorizării” [C(2013) 778 final], documentele de lucru pe tema „Îngrijirea pe termen lung în contextul îmbătrânirii populației– provocări și opțiuni politice”, „Investițiile în sănătate”, „Monitorizarea punerii în aplicare de către statele membre a Recomandării Comisiei Europene din 2008 privind incluziunea activă a persoanele excluse de pe piața forței de muncă”, precum și cel de-al 3-lea Raport bienal privind serviciile sociale de interes general.

⁽³³⁾ Comunicarea COM(2013) 83 final/2, punctul 2.2.

⁽³⁴⁾ Recomandarea Comisiei din 20 februarie 2013 intitulată „Investiția în copii: ruperea cercului vicios al defavorizării”, JO L 59, 2.3.2013, p. 5–16.

4.11 CESE constată cu îngrijorare că obiectivul în materie de sărăcie și excluziune socială stabilit în Strategia Europa 2020 (reducerea cu 20 de milioane a numărului de persoane care se confruntă cu sărăcia în UE până în 2020) nu va fi atins.

4.12 Comitetul a făcut deja constatarea că măsura în care societatea civilă participă la elaborarea programelor naționale de reformă diferă mult de la un stat membru la altul, în unele dintre ele luându-se puține măsuri pentru implicarea acesteia ⁽³⁵⁾.

4.13 Absența unor date actualizate cu privire la venituri și condițiile de viață reprezintă un obstacol pentru punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020.

5. Rolul venitului minim în combaterea sărăciei și în integrarea socială

5.1 CESE este conștient de complexitatea extraordinară pe care ar implica-o operațiunea politică de a conferi Uniunii Europene un rol central specific în ceea ce privește protecția venitului minim, date fiind diferențele economice dintre statele membre, diversitatea regimurilor de venit minim ⁽³⁶⁾ și a structurilor de protecție socială, subsidiaritatea, setul de drepturi și obligații inerente protecției prin venitul minim, interacțiunea complexă dintre politicile existente și rezultate acestora, pe de o parte, și sensul conceptului de „solidaritate” în cadrul UE, pe de altă parte.

5.2 Cu toate acestea, CESE consideră că este necesar să se introducă sisteme de venit minim și să se consolideze cele existente, întrucât, la douăzeci și doi de ani de la Recomandarea 92/441/CEE, nu toate statele membre au încă astfel de sisteme, accesul la acestea și funcționarea lor corespunzătoare nu sunt garantate peste tot, iar obiectivele cumulate ale statelor membre în materie de reducere a sărăciei și a excluziunii sociale sunt cu mult inferioare obiectivului fixat în Strategia Europa 2020 ⁽³⁷⁾.

5.3 În ceea ce privește interacțiunile dintre sărăcie și economie, CESE subliniază potențialul de stabilizare al sistemelor de venit minim, care pot, pe de o parte, să reducă impactul social al crizei, și, pe de altă parte, să aibă un impact anticiclic deoarece asigură resurse suplimentare pentru stimularea cererii pe piața internă.

5.4 CESE este foarte preocupat de faptul că, prin diferențele substanțiale pe care le prezintă în majoritatea statelor membre, sub aspectul gradului de acoperire, al universalității sau al bunei lor funcționări, sistemele de venit minim nu reușesc să combată suficient sărăcia, și se teme că neutilizarea lor de către potențialii beneficiari le pune la încercare și mai mult eficacitatea ⁽³⁸⁾.

5.5 CESE salută rezultatele pozitive ale metodei deschise de coordonare în domeniul social, dar regretă că instrumentele și structurile existente nu au fost analizate în suficientă măsură și că progresele înregistrate în combaterea sărăciei și a excluziunii sociale au fost limitate.

5.6 Pentru a veni în completarea metodei deschise de coordonare în domeniul politicii sociale, CESE este în favoarea introducerii unei directive europene care să extindă sistemele de venit minim la toate statele membre și să îmbunătățească funcționarea sistemelor existente, ținând seama de diferitele contexte naționale, trimițând astfel un mesaj puternic cu privire la pilonul social al UE.

5.7 Directiva propusă ar trebui să stabilească standarde și indicatori comuni, să prevadă metode de monitorizare a punerii în aplicare și să permită participarea partenerilor sociali, a beneficiarilor și a altor părți interesate la conceperea și reformarea sistemelor naționale de venit minim.

5.8 CESE este de părere că, fiind o condiție prealabilă indispensabilă pentru consolidarea solidarității și a coeziunii sociale **atât în cadrul, cât și între statele membre**, politicile bugetare și cele macroeconomice ar trebui să servească la rândul lor obiectivelor Strategiei Europa 2020 în materie de investiții sociale, atunci când se pun în aplicare politicile actuale și se utilizează instrumentele și structurile existente.

5.9 CESE își exprimă convingerea că eforturile Uniunii Europene de îmbunătățire a sistemului de protecție prin intermediul venitului minim trebuie să implice sprijinirea statelor membre, în special a celor care au o nevoie acută în acest sens, în vederea deschiderii piețelor și a implementării unor politici macroeconomice eficiente, precum și utilizarea fondurilor existente într-un mod mai eficient și mai bine orientat și examinarea fără întârziere a posibilităților de creștere a fondurilor necesare.

⁽³⁵⁾ CESE, „Participarea societății civile la programele naționale de reformă – raport de sinteză”, Bruxelles, 28 februarie 2011.

⁽³⁶⁾ Pentru o prezentare detaliată, a se vedea FRAZER și MARLIER, op. cit., 2009.

⁽³⁷⁾ Comitetul pentru protecție socială, op.cit.

⁽³⁸⁾ SWD(2013) 39 final.

5.10 CESE reamintește că, deși este adevărat că sistemele de venit minim sunt direct conectate la sistemele de protecție socială și de asigurări sociale, aceasta nu ar trebui să ducă la dependența sistemelor de venit minim în raport cu cele din urmă, reiterând condițiile pe care le-a stabilit în acest sens încă din 1989 ⁽³⁹⁾. Pentru aceasta, alături de sistemele de venit minim ar trebui să existe politici generale și mecanisme specifice, precum politicile active privind piața forței de muncă, destinate sprijinirii reintegrării șomerilor pe piața forței de muncă, serviciile de plasament, o gestionare a alocațiilor și a programelor care să aibă ca obiectiv piața forței de muncă, precum formarea profesională și crearea de locuri de muncă susținute prin strategii de activare corespunzătoare, astfel încât persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă să aibă mai multe șanse de a se angaja. Sunt esențiale de asemenea instituții eficiente în domeniul pieței forței de muncă, sisteme de sănătate și politici în materie de locuințe, precum și servicii publice abordabile, accesibile și de înaltă calitate.

Bruxelles, 10 decembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽³⁹⁾ A se vedea avizul citat la nota de subsol nr. 29.

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele amendamente au fost respinse, deși au primit cel puțin un sfert din voturile exprimate:

Punctul 1.4

Se modifică după cum urmează:

„solicită Comisiei să analizeze cele mai bune practici existente, în vederea sprijinirii statelor membre în procesul de elaborare a unor strategii de incluziune activă care să includă ajutor pentru un venit suficient și adecvat, măsuri de activare și de combatere a sărăciei, respectând, în lumina subsidiarității și a practicilor naționale, responsabilitatea lor primară, dar, în același timp, analizând posibilitățile de finanțare și utilizarea eficientă și orientată a acestora posibilitățile de finanțare a unui venit minim european, concentrându-se în special pe perspectiva creării unui fond european în acest sens;”

Rezultatul votului

Voturi pentru: 112

Voturi împotriva: 134

Abțineri: 10

Punctul 4.2

Se modifică după cum urmează:

„Necesitatea ~~urgentă~~ de a ~~aborda~~ ~~instaura~~ un regim al venitului minim a fost subliniată cu ocazia audierii publice⁴⁰ organizate de CESE la momentul redactării avizului său, care a reunit experți și personalități angajate în vederea unei reflecții privind îmbunătățirea modului de evaluare a sărăciei și dificultățile care trebuie depășite pentru adoptarea la nivel național a unui regim european privind venitul minim.”

Rezultatul votului

Voturi pentru: 110

Voturi împotriva: 132

Abțineri: 13

Punctul 5.3

Se modifică după cum urmează:

„În ceea ce privește interacțiunile dintre sărăcie și economie, CESE ia notă ~~desubliniază~~ potențialul de stabilizare al sistemelor de venit minim, care ~~ar putea~~ ~~pot~~, pe de o parte, să reducă impactul social al crizei; și, pe de altă parte, să aibă un impact anticiclic deoarece asigură resurse suplimentare pentru stimularea cererii pe piața internă.”

Rezultatul votului

Voturi pentru: 110

Voturi împotriva: 139

Abțineri: 8

Punctul 5.6

Se modifică după cum urmează:

„Pentru a veni în completarea metodei deschise de coordonare în domeniul politicii sociale, CESE solicită un schimb de bune practici din sistemele de venit minim și orientări la nivel național pentru a sprijini statele membre în instituirea unor astfel de sisteme proprii, care să fie eficiente și orientate în mod adecvat, este în favoarea introducerii unei directive europene care să extindă sistemele de venit minim la toate statele membre și să îmbunătățească funcționarea sistemelor existente, ținând seama de diferitele contexte naționale, trimițând astfel un mesaj puternic cu privire la pilonul social al UE. În plus, tabloul de bord social introdus de curând poate contribui la prevenirea posibilelor disparități.”

Rezultatul votului

Voturi pentru: 115

Voturi împotriva: 138

Abțineri: 9

Punctul 5.7

Se modifică după cum urmează:

„Măsurile propuse ar trebui să stabilească standarde și indicatori de orientare comuni, să prevadă metode de monitorizare a punerii în aplicare și să permită participarea partenerilor sociali, a beneficiarilor și a altor părți interesate la conceperea și reformarea sistemelor naționale de venit minim.”

Rezultatul votului

Voturi pentru: 115

Voturi împotriva: 139

Abțineri: 5
